

Büşra İnci Şendurur
Gamze Elif Tanınmış

Gazi University, Ankara-Turkey
busraincigumus@gmail.com; gamzelifb@gmail.com

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.3.D0199>

MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA ve YAZMA EĞİTİMİNİN KEMAN EĞİTİMİNE ETKİSİ

ÖZ

Bu çalışma, müziksel işitme okuma ve yazma (MİOY) eğitiminin, keman eğitimine etkisini tespit etmek amacıyla, regresyon yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çalışma nicel bir araştırmadır. Çalışmada veriler, anket yöntemi ile elde edilmiştir. Çalışmada ortaya çıkan regresyon analizi sonuçlarına göre, müziksel işitme okuma ve yazma eğitiminin, keman eğitimine etkisi olduğu saptanmıştır. Çalışmada, MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisini göstermek için oluşturulan modellerden sadece bir tanesi istatistiki olarak anlamsız çıkmıştır ($p>0.05$, $\text{sig}=0.54$). Bunun dışındaki tüm modeller istatistiki olarak anlamlıdır. Çalışmada ortaya çıkan regresyon analizinin sonuçlarına göre kurulan modellerden açıklama gücü en yüksek olan modelde, açıklama gücü %27, açıklama gücü en düşük olan model ise açıklama gücü %11'dir. MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisine baktığımızda ise, çalışmada ortaya çıkan regresyon analizinin sonuçlarına göre, en büyük etki, %54, en düşük etki ise, %36 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için öngörülen sonuçlar, elde edilen sonuçlar ile doğrulanmış bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: MİOY Eğitimi, Keman Eğitimi, Regresyon Analizi, Nicel Araştırma, Lisans 4. Sınıf Öğrencileri

THE EFFECT OF MUSICAL HEARING READING AND WRITING EDUCATION TO VIOLIN EDUCATION

ABSTRACT

This study was prepared to determine the effect of musical hearing reading and writing (MHRW) education to violin education, by using regression analysis method. The research is a quantitative research. In this study, data are obtained by survey method. The regression analysis results show that, violin education is being affected by musical hearing reading and writing education. In this study, there is only one modal which is composed to show the effect of musical hearing reading and writing education to violin education, is statistically meaningless ($p>0.05$, $\text{sig}=0.54$). Apart from this, all models are found statistically significant. In this study regression results show that, while the modal which has the highest explanatory power has 27% explanatory power, the modal which has the lowest explanatory power has 11% explanatory power. When we look at the effect of musical hearing reading and writing education to violin education, regression analysis results in this study show that, the highest effect calculated as %54 and the lowest effect calculated as 36%. In this study, it is confirmed that, foresight results are compatible with studies results.

Keywords: MHRW Education, Violin Education, Regression Analysis, Quantitative Research, Fourth Degree Students

How to Cite:

Şendurur, B.İ. Tanınmış G.E., (2017). Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Eğitiminin Keman Eğitimine Etkisi, Fine Arts (NWSAFA), 12(3):185-198, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.3.D0199.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Müzik eğitimi, insanların çevresi ile müzik vasıtasıyla iletişimde bulunabilmesine, toplumsallaşmasına, müziği şuurlu olarak üreten ve tüketen bireyler olmasına olanak sağlar (Turhan, 2010). Toplumun gelişimi, iyi mertebelere erişimi, duygu ve davranışlarının olgunlaşması, müziksel hislerinin derinleşmesi ve hayata daha anlamlı bakabilmesi için kişilerin, iyi bir müzik eğitiminden geçmesi gerekir denilebilir. Müzik eğitimi, esasta bir müziksel tutum edindirme, değiştirme, değişikliği yaratma ve müziksel tutum geliştirme sürecidir. Müzik eğitimi vasıtası ile kişinin toplumsal çevresi ve müziksel çevresi arasındaki bildirişim ve ilişkilerin daha tertipli, sağlıklı ve verimli olması umulur (Uçan, 2005). Müzik evrensel bir dildir diyebiliriz. Her dilin bir dilbilgisi olduğu gibi müziğin de bir dilbilgisi olduğu söylenebilir. Müziğin dilbilgisini; müziğin doğaçlanması, bestelenmesi, icrası ve dinlenmesi oluşturabilir. Müziğin içinde var olan müziksel işitme okuma ve yazma eğitimi ise müziğin dilbilgisi öğelerinin tümünü oluşturduğundan, müzik eğitiminin en temel alanlarından biridir diyebiliriz (Özgür ve Aydoğan, 2002). Müziksel işitme, bir kompozisyon içerisindeki melodi, biçim, ölçü, tını ve tonları tespit etme, izah etme ve mukayese etmektir (Holloway, 2001).

Uçan (2005), müziksel işitmeyi, işitme duyusuyla algılanan müziği, tanıma, ayırt etme ve çözümlene yeteneği olarak tanımlarken; Özgür ve Aydoğan müziksel işitmeyi, sesleri doğru kavrama, seslerin birbirleri ile bağlantısını duyabilme, müziksel bellek ve kusursuz bir ritim hissi olarak tanımlamaktadır (Özgür ve Aydoğan, 2002). Müziksel okuma (solfej) eğitimi, MİOY eğitiminin bir diğer basamağıdır. Müziksel okuma; yazılmış olan notanın adlarını incelik kalınlık seviyelerine göre seslendirmektir. Bir başka deyişle; notaların adlarını sesli bir şekilde söylemektir (Kennedy, 1996). Özgür'ün müziksel okuma tanımına göre müziksel okuma, bir müzik notasının isim, incelik-kalınlık, ritim ve hız ile seslendirilmesidir (Özgür, 1995). Özbek ise müziksel okumayı; müzik eserlerinin notalarını, ritim kalıplarını, hızlarını, yüksekliklerini, okunması gereken karakteriyle okuma yetisi edinmeye yönelik bir süreç olarak tanımlamıştır (Özbek, 2003). Özgür ve Aydoğan ise müziksel okumayı kısaca, bir müzik notasını seslere çevirmek olarak tanımlamışlardır (Özgür ve Aydoğan, 2002). Müziksel yazma, sesleri müzik yazısının unsurları ile açıklamaya denir (Apaydınlı, 2006).

Anadilimizdeki cümle ve sözcükleri yazıya aktarmak ne derece önemli ise müzikte de bu aynı şekilde önemlidir. Bu bağlamda müziksel yazmayı, hafızada bulunan müzikal sesleri belirli kurallar ile açıklama ve kağıda dökmek olarak da tanımlayabiliriz (Özçelik, 2003). Bir başka deyişle müziksel yazma, müzik eserlerini notaları, yükseklikleri, ritimleri ve ölçüsü ile notaya dökme ve transpoze etme sürecidir (Özbek, 2003). Müziksel yazma sürecinde, sesleri, ritimleri ve tonaliteyi ayırt etme gibi birçok müziksel yetenek aynı anda kullanılır. MİOY eğitimi öğrencilere; müziksel işitme, okuma ve yazmanın yanı sıra müziksel tasarlama, yaratma ve çözümlenmeyi de öğretmeyi amaçlar. Müfredatında MİOY dersi olan tüm müzik bölümlerinde, bu dersin diğer branş derslerini tamamlayıcı, destekleyici ve geliştirici bir etkisi olduğundan söz edilebilir (Yaşmut, 2013:22). MİOY eğitiminin çalgı eğitimi üzerinde de büyük etkisi olduğundan söz edilebilir. Çalgı eğitimi, toplumsal yaşamdaki sanatsal ve kültürel öğelerin paylaşılması, bir sonraki kuşaklara aktarılması ve ilerletilip yaşatılması açısından son derece önemli bir rol oynar (Kurtuldu, 2007:5). Müzik eğitiminin önemli bir dalı olan çalgı eğitiminin ana dallarından biri de yaylı çalgı eğitimidir. Yaylı

çalgı eğitiminin başında gelen bir dalı keman eğitimi ise; çalgı eğitiminin dalları arasındaki en güzide ve etkin yere sahip olanıdır (Uçan, 2005:23). Keman yaylı çalgılar ailesinin en bilinen üyelerinden biridir diyebiliriz. Kemanın, çalgı eğitiminin verildiği birçok eğitim kurumunda, dernek ve halk eğitim merkezlerinde, müzik dersanelerinde ve özel derslerde, öğretilmesi ve öğrenilmesi çok tercih edilen çalgı olduğu söylenebilir. Kemanın kullanım alanının çok geniş olması, zengin bir literatüre sahip olması, müziksel anlatımı en iyi çalgılardan biri olması, geniş ses alanı ve ses tonunun etkileyiciliği, kemanın en çok tercih edilen çalgılardan biri olmasını sağlar (Uçan, 2004). Keman eğitimi kısaca, kişilerin davranışlarında kendi istekleri doğrultusunda bazı değişiklikler oluşturması ve bunları beceriye dönüştürmesi sürecidir diye tanımlayabiliriz (Şendurur, 2001). Keman eğitiminin daha geniş bir tanımı ise, kişilerin ve içinde buldukları toplumların devrinişsel, bilişsel ve duyuşsal tutumlarında, kendi yaşantıları vasıtası ile ve bilinçli olarak istedik farklılıklar oluşturma ya da onlara bu nitelikte yeni tutumlar edindirme süreci şeklinde olabilir (Uçan ve Günay, 1980). Esas tutum ve tekniklerin edindirilmesinden sonra, kemandan elde edilmesi gereken en önemli şeylerden biri, tam bir entonasyondur. Bu durum, aynı zamanda duyarlı ve eğitilmiş bir duyuyu da beraberinde getirir. Kişi yaptığı entonasyon hatalarını görebiliyorsa, düzenli ve bilinçli bir çalışma ile bunun üstesinden gelebilir (Angı ve Birer Hamzaoğlu, 2013). Bu durumun da MİOY eğitiminde yapılan çalışmalarla giderilebileceği ve daha iyiye doğru geliştirilebileceği düşünülmektedir. Bir başka deyişle, MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğundan söz edilebilir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bilindiği üzere keman perdesiz bir çalgıdır. Kişiler keman çalışırken ya da çalarken, işitme yoluyla doğru sesleri bulmaya çalışmaktadır. Bu nedenle keman eğitiminin MİOY eğitimi ile arasındaki ilişki de daha önemli bir düzeyde görülmektedir. Bu çalışma, MİOY eğitiminin keman eğitimine etkisini görmek bakımından önem taşımaktadır. Literatüre bakıldığında MİOY dersleri ile bireysel çalgı dersleri arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıda çalışma vardır. Fakat MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmanın, literatürdeki bu boşluğu doldurması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ayrıca müzik öğretmenliği programlarındaki keman ve MİOY eğitimcilerine kaynak olacağından da yararlı olacağı düşünülmektedir.

3. PROBLEM CÜMLESİ (STATEMENT OF THE PROBLEM)

Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında uygulanan MİOY eğitiminin keman eğitimine etkisi nedir sorusu bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

3.1. Alt Problemler (Sub-Problems)

- Lisans 4. sınıf keman öğrencilerinin 6 dönem (lisans 1, 2, 3) boyunca öğrenimini gördükleri MİOY dersindeki başarıları ne düzeydedir?
- Lisans 4. sınıf keman öğrencilerinin 6 dönem (lisans 1, 2, 3) boyunca öğrenimini gördükleri keman dersindeki başarıları ne düzeydedir?
- Lisans 4. sınıf keman öğrencilerinin MİOY dersinde aldıkları eğitimin keman eğitimine etkisi nedir?

- Lisans 4. sınıf keman öğrencilerinin görüşlerine göre; MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde entonasyona, çift ses çalabilmeye, ritmik nota değerini çalabilmeye, akoru tanıyıp çalabilmeye, hızlı deşifreye ve ton değişimlerini farkedebilmeye olumlu anlamda katkısı var mıdır?

4. ÇALIŞMANIN AMACI (PURPOSE OF THE STUDY)

Bu araştırmanın amacı; MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisini ortaya koymak ve aralarındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını tespit etmektir.

5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR (LITERATURE REVIEW)

Baş (2000)'ın "Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü 1993-1994 Girişli Öğrencilerinin Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Eğitimi ile Piyano Eğitimindeki Başarılar Arasındaki İlişki" isimli yüksek lisans tezinde öğrencilerin MİOY derslerindeki başarıları ile piyano dersleri arasındaki başarıları incelenmiştir. Çalışmada iki branşta eğitim alan öğrencilerin başarıları arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuş, fakat birbirleri ile aralarındaki ilişki oranlarında dönem ve yıllara göre bazı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Piyano eğitimi ile MİOY eğitimi arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, MİOY eğitiminde başarılı olan bütün öğrencilerin piyano eğitiminde de başarılı oldukları, piyano eğitiminde başarısız olan öğrencilerin ise MİOY eğitiminde ya başarısız oldukları, ya da çok düşük not aldıkları görülmüştür. Çalışmada, piyano eğitiminin ve MİOY eğitiminin başarı ve başarısızlık düzeylerinde doğru orantılı bir ilişki saptandığı görülmüştür. Ece ve Kaplan (2008) çalışmalarında, müziksel algılama, ses ve çalgı yetenekleri arasındaki ilişkileri farklı değişkenler açısından incelemiştir.

Çalışmada, 2003-2006 yılları arasında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda özel yetenek sınavlarının müziksel algılama, ses ve çalgı alanını oluşturan her iki aşamasına giren toplam 538 kişinin bütün puanları ile çalışmalarında ele aldıkları değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon tekniği ile hesaplanmıştır. Çalışmada saptanan sonuçlara göre, özel yetenek sınavlarının alt alanlarını oluşturan müziksel işitme, çalgı alanı ve ses alanı sınav sonuçları arasında olumlu yönde fakat düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada kullanılan değişkenlerden biri olan cinsiyet değişkenine göre, kişilerin işitme puanları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken, yine kişilerin ses puanları ile cinsiyetleri, çalgı puanları ile cinsiyetleri arasında erkek öğrenciler için anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yine kişilerin işitme puanları ve çalgı puanları mezun olunan okul çeşidine göre farklılık gösterirken, kişilerin ses puanları ile mezun oldukları okullar arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, müziksel işitme, çalgı alanı ve ses alanı sınavlarının sonuçları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanırken, işitme sınavı ile duyma yeteneği ölçülen adayların çalgı alan sınavı yeteneği arasında da bir paralellik olduğu sonucuna varılmıştır. Uyan (2013) yaptığı çalışmada, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı, 2000-2001 girişli öğrencilerin bir, iki ve üçüncü yarıyıllarındaki MİOY dersi başarı notları ile bireysel çalgı eğitimi başarı notları; dört, beş ve altıncı yarıyıllarındaki armoni-kontrpuan-eşlikleme dersi notları ile bireysel çalgı eğitimi dersi başarı notları arasındaki ilişkiyi korelasyon analizi yöntemi

ile incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, müzik teorisi ve işitme derslerindeki başarı ile çalgı eğitimi derslerindeki başarı notları arasında, toplam 12 yarıyılın yedisinde olumlu ve anlamlı yönde bir ilişki olduğu görülürken; kalan 5 yarıyılın dördünde, olumlu ve zayıf, birinde ise olumsuz ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. Ataman (2013), müzik öğretmeni adaylarının MİOY dersleri başarıları ile anabilim dalına asıl veya yedek olarak yerleşme durumu, mezun olunan ortaöğretim türü ve bireysel çalgı dersleri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla, "Müzik Öğretmeni Adaylarının Müziksel İşitme Okuma Yazma Dersleri Başarılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Balıkesir Üniversitesi Örneği" adlı çalışmayı yapmıştır. Çalışma, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'ndan 2011-2012 yıllarında mezun olmuş 43 müzik öğretmeni adayı ile ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, müzik öğretmeni adaylarının MİOY dersi başarıları ile mezun oldukları ortaöğretim türü arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken, müzik eğitimi anabilim dalına yerleşme durumları ve bireysel çalgı dersleri başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sağer, Gürpınar ve Zahal (2013) yaptıkları çalışmada, MİOY dersi ile diğer alan dersleri arasındaki ilişkileri karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir.

Çalışmada 2008-2009 döneminde İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Programı'nda öğrenim gören öğrencilerin başarı notları veri olarak kullanılmıştır. Çalışmada MİOY dersi dışında kalan, diğer dersler, müziksel çalma, müziksel söyleme, müzik kuramları ve müzik kültürü olmak üzere dört alana bölünmüş ve bu dört alan ile MİOY dersi başarıları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre MİOY dersi ile ilişki durumu bakımından en yüksek düzeyde olan alan derslerini müziksel çalma alanında olduğu görülmüştür. Yaşmut (2013), "Piyano Eğitiminin Müziksel İşitme, Okuma Ve Yazma Davranışlarına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin, lisans ve lisans eğitimi öncesinde aldığı piyano eğitiminin MİOY dersindeki davranışlarına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, bir tutum ölçeği geliştirilmiş ve bu ölçek çalışmanın evren ve örneklemini oluşturan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, piyano eğitiminin MİOY davranışlarına yönelik tutumlarını etkilediği saptanmıştır. Çalışmada, MİOY eğitimi ve piyano eğitimi derslerine çalışma sürelerine göre, piyano eğitiminin müziksel işitme, okuma ve yazma davranışlarını etkilemesine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu bulmuştur.

6. YÖNTEM (METHOD)

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Regresyon analizi, aralarında neden-sonuç ilişkisi olan iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi açıklamak için kullanılır. Regresyon analizi, iki değişken ile yapılırsa adına basit regresyon; iki veya daha fazla değişken ile yapılırsa adına çoklu regresyon analizi denir. Bu çalışmada, değişken olarak, MİOY eğitimi dersi başarı notları ve keman eğitimi dersi başarı notları olmak üzere iki değişken kullanılmıştır. Dolayısıyla çalışmada kullanılan model basit doğrusal regresyondur. Çalışmada elde edilen veriler basit doğrusal regresyon yöntemiyle analiz edilerek, MİOY eğitimi dersinin keman eğitimi dersi üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

6.1. Çalışmada Kullanılan Değişkenler (Variables Used in This Study)

- Bağımlı değişken: Öğrencilerin keman eğitimi dersinde aldıkları başarı notları
- Bağımsız değişken: Öğrencilerin MİOY eğitimi dersinde aldıkları başarı notları

6.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerde; bireysel çalgısı keman olan, MİOY dersi almış, fakültelerin müzik eğitimi bölümünde öğrenim gören lisans 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören bireysel çalgısı keman olan, MİOY dersi almış lisans 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

6.3. Verilerin Toplanması (Collection of Datas)

Araştırmada kullanılacak veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Ana çalgısı keman olan Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören lisans 4. Sınıf öğrencilerine anket uygulanmış, MİOY ve bireysel çalgı dersleri başarı notları talep edilip, bu notlar veri olarak kullanılmıştır. Çalışma anketinde ayrıca, MİOY eğitimi dersinin, keman eğitimi dersi üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olduğu düşünülen, 6 adet evet-hayır şıklı soru sorulmuştur.

Çalışmada, 7 devlet üniversitesine, her birine 25 anket olmak üzere toplam 175 anket gönderilmiştir. Geri dönen anketlerden, boş ve eksik verili anketler çıkarıldığında, toplam 53 ankete ulaşılmıştır. Anketlerin geri dönüş oranı, %33'tür. Ankette, MİOY eğitimi dersinin, keman eğitimi dersi üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olduğu düşünülen, 6 adet evet-hayır şıklı sorular şu şekildedir:

- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman çalmada entonasyona (sesi tam frekansıyla verebilme) olumlu yönde katkısı var mıdır?
- Müziksel İşitme Okuma Ve Yazma Eğitiminin keman eğitiminde aralık bilgisinin çift ses çalma üzerinde olumlu bir katkısı var mıdır?
- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde ritmik nota değerlerini çalmada olumlu yönde katkısı var mıdır?

- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde akoru tanıyıp çalmada olumlu yönde katkısı var mıdır?
- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde ritmik ve atlamalı yazılmış olan alıştıırma, etüt ya da eserlerde hızlı deşifreye olumlu yönde katkısı var mıdır?
- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde alıştıırma, etüt ya da eser çalışırken; alıştıırma, etüt ya da eserin ton değişimine uğramış bölümlerini fark edebilme ve buna adapte olmada olumlu yönde katkısı var mıdır?

7. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Bu bölümde, çalışma için hazırlanmış anket formlarından elde edilen verilere ait ve araştırmanın problem ve alt problemlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. MİOY eğitiminin, keman eğitimi üzerindeki etkisine ait bulgular, öğrencilerin görüşleri ve birtakım tanımlayıcı istatistiklere ait bulgular aşağıda açıklanmıştır. Çalışma anketinde sorulan evet-hayır şıklı sorulara (Tablo 1) ve MİOY eğitimi ve keman eğitimi dersi başarı notlarına ilişkin (Tablo 2) bazı tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

7.1. Tanımlayıcı İstatistikler (Descriptive Statistics)

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğrenciler, MİOY eğitimi dersinin, keman eğitimi dersi üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olduğu düşünülen, 6 adet evet-hayır şıklı soruya %90 ile %96 arasında değişen oranlarda “evet” demişlerdir. Buda, müziksel işitme okuma ve yazma eğitiminin keman çalmada, entonasyona (sesi tam frekansıyla verebilme), aralık bilgisinin çift ses çalma üzerinde etkisine, ritmik nota değerlerini çalmada, akoru tanıyıp çalmada, ritmik ve atlamalı yazılmış olan alıştıırma, etüt ya da eserlerde hızlı deşifreye, alıştıırma, etüt ya da eser çalışırken; alıştıırma, etüt ya da eserin ton değişimine uğramış bölümlerini fark edebilme ve buna adapte olmada, olumlu yönde katkısının olduğunu gösterir diyebiliriz.

Tablo 1. Evet-hayır şıklı sorulara ait tanımlayıcı istatistikler
(Table 1. Descriptive statistics of yes no questions)

Sorular	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Soru 1	53	.00	1.00	.9623	.19238
Soru 2	53	.00	1.00	.9434	.23330
Soru 3	53	.00	1.00	.9623	.19238
Soru 4	53	.00	1.00	.9434	.23330
Soru 5	53	.00	1.00	.9057	.29510
Soru 6	53	.00	1.00	.9245	.26668

Tablo 2’de görüldüğü üzere, öğrencilerin MİOY dersi başarı notlarının ortalamasının en düşük olduğu dönem, lisans 3. sınıf (73.5472) olurken, en yüksek olduğu dönem lisans 1. sınıf olmuştur (76.1698). Keman eğitimi dersinde ise, öğrencilerin, başarı notlarının ortalamasının en düşük olduğu dönem, lisans 3. sınıf (78.4528) olurken, en yüksek olduğu dönem lisans 1. sınıf olmuştur (79.2453). Çalışmada, öğrencilerin MİOY eğitimi dersindeki başarı notlarının zaman içerisinde düştüğü görülürken, keman eğitimi dersindeki başarı notlarının da buna paralel olarak düştüğü saptanmıştır. Bu sonuca göre, MİOY eğitiminin, keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu ve bu etkinin pozitif ve olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Tablo 2. MİOY eğitimi dersi ve keman dersi başarı notlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler
(Table 2. Descriptive statistics of MHRW education lessons and violin lessons grades)

Açıklama	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
MİOY1 guz	53	41.00	100.00	74.5283	14.37493
MİOY1 bahar	53	50.00	100.00	77.7736	12.73342
Keman1 guz	53	45.00	100.00	80.7736	12.68500
Keman1 bahar	53	50.00	100.00	80.9623	13.17042
MİOY2 guz	53	30.00	100.00	73.2830	15.79603
MİOY2 bahar	53	30.00	100.00	75.0755	16.42916
Keman2 guz	53	30.00	100.00	78.1321	16.57157
Keman2 bahar	53	35.00	100.00	79.0943	14.81068
MİOY3 guz	53	40.00	100.00	73.2453	15.70755
MİOY3 bahar	53	30.00	100.00	73.4151	16.69458
Keman3 guz	53	30.00	100.00	77.7170	16.27454
Keman3 bahar	53	30.00	100.00	78.8113	17.32723
MİOY1 ort	53	50.00	100.00	76.1698	12.97740
Keman1 ort	53	10.00	100.00	79.2453	15.09573
MİOY2 ort	53	30.00	100.00	73.8113	15.66605
Keman2 ort	53	38.00	100.00	78.7736	15.17797
MİOY3 ort	53	36.00	100.00	73.5472	14.97892
Keman3 ort	53	30.00	100.00	78.4528	16.24283
Geçerli Sayı	53				

7.2. MİOY Eğitiminin Keman Eğitimi Üzerindeki Etkisini Gösteren Bulgular ve Yorumlar (Findings and Discussions About The Effects of MHRW Education to Violin Education)

• Lisans 1. Sınıf Başarı Notlarına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisine, lisans 1. sınıf öğrencilerinin güz, bahar ve ortalama başarı notları esas alınarak bakılmıştır.

Güz Dönemi: Regresyon sonuçlarına göre, $p < 0.00$ (sig=0.000) anlamlılık düzeyinde ve %21.5 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%41) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.41 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

$$\text{Keman eğitimi başarı notu} = 50.246 + 0.41 \times \text{MİOY eğitimi başarı notu}$$

Tablo 3. Lisans 1 güz dönemi regresyon sonuçları
(Table 3. Regression results of grade 1 fall semester)

R ²	0.215
p (sig) < 0.05	0.000
Sabit Sayı (a)	50.246
Kat Sayı (β)	0.410

Bahar Dönemi: Regresyon sonuçlarına göre, $p < 0.00$ (sig=0.002) anlamlılık düzeyinde ve %16.7 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%42) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.42 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

$$\text{Keman eğitimi başarı notu} = 48.1 + 0.423 \times \text{MİOY eğitimi başarı notu}$$

Tablo 4. Lisans 1 bahar dönemi regresyon sonuçları
(Table 4. Regression results of grade 1 spring semester)

R ²	0.167
p(sig)<0.05	0.002
Sabit Sayı (a)	48.1
Kat Sayı (β)	0.423

Güz-Bahar Dönemi Ortalaması: Regresyon sonuçlarına göre, p>0.05 olduğu için model anlamlı değildir.

Tablo 5. Lisans 1 güz-bahar dönemi ortalaması regresyon sonuçları
(Table 5. Regression results of grade 1 fall-spring semester mean)

R ²	0.071
p(sig)<0.05	0.054
Sabit Sayı (a)	55.64
Kat Sayı (β)	0.31

• **Lisans 2. Sınıf Başarı Notlarına Ait Bulgular ve Yorumla:**

Çalışmanın bu bölümünde MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisine, lisans 2. sınıf öğrencilerinin güz, bahar ve ortalama başarı notları esas alınarak bakılmıştır.

Güz Dönemi: Regresyon sonuçlarına göre, p<0.00 (sig=0.011) anlamlılık düzeyinde ve %11.9 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%36) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.36 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

Keman eğitimi başarı notu 51.591+0.36×MİOY eğitimi başarı notu

Tablo 6. Lisans 2 güz dönemi regresyon sonuçları
(Table 6. Regression results of grade 2 fall semester)

R ²	0.119
p(sig)<0.05	0.011
Sabit Sayı (a)	51.591
Kat Sayı (β)	0.362

Bahar Dönemi: Regresyon sonuçlarına göre, p<0.00 (sig=0.000) anlamlılık düzeyinde ve %26.8 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%46.6) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.46 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

Keman eğitimi başarı notu 44.088+0.46×MİOY eğitimi başarı notu

Tablo 7. Lisans 2 bahar dönemi regresyon sonuçları
(Table 7. Regression results of grade 2 spring semester)

R ²	0.268
p(sig)<0.05	0.000
Sabit Sayı (a)	44.088
Kat Sayı (β)	0.466

Güz-Bahar Dönemi Ortalaması: Regresyon sonuçlarına göre, p<0.00 (sig=0.000) anlamlılık düzeyinde ve %22.8 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%46.3) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana

gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.46 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

Keman eğitimi başarı notu $44.6+0.46 \times \text{MİOY eğitimi başarı notu}$

Tablo 8. Lisans 2 Güz-Bahar Dönemi Ortalaması Regresyon Sonuçları
(Table 3-8. Regression Results of Grade 2 Fall-Spring Semester Mean)

R ²	0.228
p(sig)<0.05	0.000
Sabit Sayı (a)	44.600
Kat Sayı (β)	0.463

• **Lisans 3. Sınıf Başarı Notlarına Ait Bulgular ve Yorumlar**

Çalışmanın bu bölümünde MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisine, lisans 3. sınıf öğrencilerinin güz, bahar ve ortalama başarı notları esas alınarak bakılmıştır.

Güz Dönemi: Regresyon sonuçlarına göre, $p < 0.00$ (sig=0.002) anlamlılık düzeyinde ve %17.2 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%43) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.43 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

Keman eğitimi başarı notu $46.205+0.43 \times \text{MİOY eğitimi başarı notu}$

Tablo 9. Lisans 3 güz dönemi regresyon sonuçları
(Table 9. Regression results of grade 3 fall semester)

R ²	0.172
p(sig)<0.05	0.002
Sabit Sayı (a)	46.205
Kat Sayı (β)	0.430

Bahar Dönemi: Regresyon sonuçlarına göre, $p < 0.00$ (sig=0.002) anlamlılık düzeyinde ve %17 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%42.8) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.43 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

Keman eğitimi başarı notu $47.424+0.43 \times \text{MİOY eğitimi başarı notu}$

Tablo 10. Lisans 3 bahar dönemi regresyon sonuçları
(Table 10. Regression results of grade 3 spring semester)

R ²	0.170
p(sig)<0.05	0.002
Sabit Sayı (a)	47.424
Kat Sayı (β)	0.428

Güz-Bahar Dönemi Ortalaması: Regresyon sonuçlarına göre, $p < 0.00$ (sig=0.000) anlamlılık düzeyinde ve %24.5 açıklama gücü ile MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerinde bir etkisi olduğu (%53.6) görülmüştür. Yani, MİOY eğitimi dersi başarı notlarında meydana gelebilecek 1 birimlik değişiklik, keman eğitimi dersi başarı notuna 0.54 birimlik değişiklik meydana getirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, model denklemi şu şekildedir;

Keman eğitimi başarı notu $39.005+0.54 \times \text{MİOY eğitimi başarı notu}$

Tablo 11. Lisans 3 güz-bahar ortalaması regresyon sonuçları
(Table 11. Regression results of grade 3 fall-spring semester mean)

R ²	0.245
p(sig)<0.05	0.000
Sabit sayı (a)	39.005
Kat sayı (β)	0.536

Çalışmada, MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisini göstermek için oluşturulan modellerden sadece lisans 1 güz-bahar dönemi ortalaması verileri kullanılarak oluşturulan model istatistiki olarak anlamsız çıkmıştır (p>0.05, sig=0.54). Bunun dışındaki tüm modeller istatistiki olarak anlamlıdır. Çalışmada ortaya çıkan regresyon analizinin sonuçlarına göre kurulan modellerden açıklama gücü en yüksek olan model lisans 2 bahar dönemi verileri kullanılarak yapılan model olurken (R²=0.268), açıklama gücü en düşük olan model ise lisans 2 güz dönemi verileri kullanılarak yapılan model olmuştur (R²=0.119). MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisine baktığımızda ise, çalışmada ortaya çıkan regresyon analizinin sonuçlarına göre, en büyük etki, lisans 3 güz-bahar dönemi ortalaması verileri kullanılarak yapılan model olurken (β=0.536, %54), en düşük etki ise, lisans 2 güz dönemi ortalaması verileri kullanılarak yapılan model olmuştur (β=0.362, %36). Çalışmanın bulguları, Tablo 13'de toplu olarak gösterilmiştir.

Tablo 12. Çalışmanın toplu sonuçları
(Table 12. Total Results of study)

Açıklama	R	p(sig)<0.05	Sabit Sayı (a)	Kat Sayı (β)
Lisans1_guz	0.215	0.000*	50.246	0.410
Lisans1_bahar	0.167	0.002*	48.100	0.423
Lisan1_ortalama	0.071	0.054**	55.640	0.310
Lisans2_guz	0.119	0.011*	51.529	0.362
Lisans2_bahar	0.268	0.000*	44.088	0.466
Lisan2_ortalama	0.228	0.000*	44.600	0.463
Lisans3_guz	0.178	0.002*	46.205	0.430
Lisansbi3_bahar	0.170	0.002*	47.424	0.428
Lisan3_ortalama	0.245	0.000*	39.005	0.536

Regresyon analizi 0.05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır
* Regresyon analizi sonuçlarının istatistiki olarak bir anlamlılık vardır
** Regresyon analizi sonuçlarının istatistiki olarak bir anlamlılık bulunamamış

8. SONUÇLAR (RESULTS)

Bu araştırma, MİOY eğitiminin keman eğitimine etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen bulguların sonuçları aşağıdaki gibidir.

- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman çalmada entonasyona (sesi tam frekansıyla verebilme) olumlu yönde katkısı olduğu düşünülmektedir.
- Müziksel İşitme Okuma Ve Yazma Eğitiminin keman eğitiminde aralık bilgisinin çift ses çalma üzerinde olumlu bir katkısı olduğu düşünülmektedir.
- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde ritmik nota değerlerini çalmada olumlu yönde katkısı olduğu düşünülmektedir.
- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde akoru tanıyıp çalmada olumlu yönde katkısı olduğu düşünülmektedir.

- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde ritmik ve atlamalı yazılmış olan alıştıırma, etüt ya da eserlerde hızlı deşifreye olumlu yönde katkısı olduğu düşünölmektedir
- Müziksel İşitme Okuma ve Yazma eğitiminin keman eğitiminde alıştıırma, etüt ya da eser çalışırken; alıştıırma, etüt ya da eserin ton değişimine uğramış bölümlerini fark edebilme ve buna adapte olmada olumlu yönde katkısı olduğu düşünölmektedir.
- Lisans 1 güz dönemi verilerine göre MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisi pozitif yönde ve %41'dir.
- Lisans 1 bahar dönemi verilerine göre MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisi pozitif yönde ve %42'dir.
- Lisans 2 güz dönemi verilerine göre MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisi pozitif yönde ve %36'dır.
- Lisans 2 bahar dönemi verilerine göre MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisi pozitif yönde ve %47'dir.
- Lisans 3 güz dönemi verilerine göre MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisi pozitif yönde ve %43'tür.
- Lisans 3 bahar dönemi verilerine göre MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisi pozitif yönde ve %43'tür.

Çalışmada yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, modelin açıklama gücü düşük olsa da, (en yüksek açıklama gücü %27), modelde, keman eğitimi dersi başarısını açıklamak için sadece tek bir değişken (MİOY eğitimi dersi başarı notları) kullanılması, bu açıklama gücü oranını yeterli kılabilir. Ayrıca çalışmada, MİOY eğitiminin keman eğitimine %54'e varan oranlarda etkisi olduğu görölmüştür. Bu da yapılan çalışmada ulaşılan yüzdelerin, azımsanamayacak bir değerde olduğunu gösterir diyebiliriz. Bu çalışma için öngörölen sonuçlar, elde edilen sonuçlar ile doğrulanmış bulunmaktadır. Bu sonuçlara yönelik ise aşığıdaki öneriler geliştirelmüştür.

9. ÖNERİLER (SUGGESTIONS)

Elde edilen bulguların sonuçlarına göre aşığıdaki öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın içeriğine yönelik öneriler: Bu çalışmanın, örnekleme daha geniş bir grupla yapılması, MİOY eğitiminin keman eğitimine etkilerinin saptanmasında daha sağlam ve sağlıklı sonuçlar verebilir.

- Modelde MİOY eğitiminin keman eğitimine etkisi en yüksek %27 olarak bulunduğundan, keman eğitimi başarısını açıklayan diğer değişkenler %73 gibi bir yüzde ile açıklanmaktadır. Bu nedenle çalışmaya başka değişkenlerin de katılması daha doğru sonuçlar verecektir diyebiliriz.
- Çalışmada, dönemler tek tek incelenmiş ve yıllara göre aralarındaki ilişkiye bakılmamıştır. Çalışmada, panel veri analizi ile zaman serisi yönteminin kullanılması daha doğru sonuçlar verebilir.

Çalışmanın sonuçlarına yönelik öneriler: Öğrencilerin, keman çalma becerisini geliştirmeyi amaçlayan keman eğitimcileri, MİOY eğitime de aynı şekilde önem vermelidir.

- Keman çalma becerisini geliştirmeyi amaçlayan keman öğrencileri, MİOY çalışmalarına da aynı şekilde önem vermelidir.
- Öğrencilerin MİOY dersine ayırmış oldukları çalışma saatlerinin disiplinli ve düzenli olarak uygulanmasını sağlamak amacıyla planlar yapılmalıdır.
- Keman eğitimi dersinin, MİOY eğitimi ile nasıl desteklenebileceğinin açıklandığı bir eğitim sistemi amaçlanmalı ve uygulanmalıdır.

- MİOY eğitimcileri MİOY eğitiminin keman eğitimi üzerindeki etkisini öğrencilere anlatmalı, önemini kavratmalı ve onlara çalışma önerilerinde bulunmalıdır.
- MİOY eğitiminin keman eğitimini olumlu yönde etkilediğini söyleyecek olursak; MİOY eğitimi ders saatlerinin arttırılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- MİOY eğitimi ve keman eğitimi dersleri arasındaki ilişkinin öğrenciler tarafından daha iyi algılanabilmesi için MİOY eğitimi ve keman eğitimi derslerinde ortak amaçlı çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Angı, Ç.E. ve Birer Hamzaoğlu, A.R., (2013). Keman Öğretiminde Karşılaşılan Entonasyon Problemleri ve Çözüm Önerileri. Sanat Eğitimi Dergisi, 1(2), 48-69.
- Apaydınlı, K., (2006). Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müziksel İşitme-Okuma-Yazma Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi bilim.
- Holloway, M.S., (2001). The Use of Colloborative Action Learning to Increase Music Appreciation Students' Listening Skills. Utah: Utah University.
- Kennedy, M., (1996). Concise Dictionary of Music. UK: Oxford University Press.
- Kurtuldu, M.K., (2007). İşleme Modeline Dayalı Piyano Eğitiminde Genel Öğrenme Stratejilerinin Yeri ve Görsel İmajlar Oluşturma Yönteminin Kullanılabilirlik Düzeyi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özbek, Ö., (2003). Müzik Teorisi ve İşitme Eğitiminde Uygulamaların Çeşitlendirilmesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, S., (2003). Müzikal Dikte ve Solfej. Ankara: Başkent Matbaacılık.
- Özgür, Ü., (1995). Mesleki Müzik Eğitiminde Deşifrenin Önemi. Filarmoni Sanat.
- Özgür, Ü. ve Aydoğan, S., (2002). Müziksel İşitme Okuma. Ankara: Sözkese Matbaası.
- Şendurur, Y., (2001). Keman Eğitiminde Etkili Öğrenme-Öğretme Yöntemleri. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(3), 145-155.
- Turhan, Z., (2010). Bireysel Çalgı Derslerinde Öğretmen-Öğrenci İletişiminin İncelenmesi (Gazi Eğitim Fakültesi Örneği). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uçan, A., (2004). Keman. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Uçan, A., (2005). Müzik eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum (3. cilt). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A., (2005). Müzik eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. ve Günay, E., (1980). Çevreden Evrene Keman Eğitimi I. Ankara: Önder Matbaası.

-
- Uyan, M.O., (2013). Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi İle Bireysel Çalgı Eğitimi Başarıları Arasındaki İlişkiler. Sanat Eğitimi Dergisi, 1(1), 53-68.
 - Yaşmut, B., (2013). Piyano Eğitiminin Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Davranışlarına Etkisi. Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Samsun.